

*Сокур Тетяна,
Міщенко Марина
(Умань)*

ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. У статті здійснено аналіз чинників соціально-психологічної адаптації особистості. Виділено об'єктивні та суб'єктивні чинники, що сприяють соціально-психологічній адаптації особистості.

Ключові слова: адаптація, особистість, чинники.

Summary. The article analyzes the factors of social and psychological adaptation of the individual. The objective and subjective factors contributing to the socio-psychological adaptation of the individual are singled out.

Key words: adaptation, personality, factors.

Реформування системи освіти, котре нині відбувається в Україні, висунуло на порядок денний питання подальшої наукової розробки проблеми адаптації шкільної молоді до нових умов навчання.

Соціально-психологічна адаптація є необхідною умовою функціонування суспільства як єдиного соціального організму, оскільки передбачає включеність особистості в соціальне середовище через набуття статусу, місця в соціальній структурі суспільства [1, с. 3].

Розглядаючи поняття «показники соціально-психологічної адаптації (або адаптованості)», вказують на поняття «фактори адаптації», воно відноситься до проблеми детермінації адаптаційного процесу. Під факторами розуміють умови, які впливають на значення показників адаптації. Інші автори уточнюють, що під чинником адаптації розуміються комплекс умов, що визначають вид, характер (швидкість і етап) та результати адаптації [2, с. 100].

У структурі чинників адаптації виділяють об'єктивні і суб'єктивні чинники. Об'єктивні – визначають зовнішні соціальні умови формування особистості, тобто умови життєдіяльності і засоби, під впливом яких формуються ті чи інші риси особистості. Вони поділяються на загальні і специфічні. Загальні об'єктивні чинники діють на рівні суспільства в цілому, на макрорівні, що визначає характер і загальні напрямки соціалізуючих впливів на людину. Специфічні чинники діють на рівні окремих соціальних структур суспільства. Вплив загальних об'єктивних чинників опосередковується специфічними об'єктивними чинниками, що діють на мікрорівні. До даних чинників необхідно віднести професійне середовище, у якому відбувається професійна діяльність людини, формується її суспільно значимий характер.

Дія суб'єктивних чинників пов'язана з тим, що в процесі адаптації людина не тільки пристосовується, але і займає активну, творчу позицію, обумовлену виробленою системою ціннісних орієнтацій, установок і т.і.

А.В. Філіпов відмічає, що у цілому на процес адаптації чинять вплив такі фактори: фактори середовища, до яких здійснюється адаптація (робоче місце, технологічний процес, зміст виробничих завдань, підвищення кваліфікації); індивідуально-особистісні фактори, безпосередньо пов'язані з особливостями самого адаптанта (переадаптаційний рівень знань, умінь та навичок, характер мотивації, яка визначає ставлення до професійної діяльності, індивідуально-психологічні властивості особистості); соціально-психологічні фактори (соціально-психологічний клімат колективу, наявність групових норм, стиль міжособистісної взаємодії у групі).

У процес адаптації включаються соціально-психологічні, соціально-економічні, соціально-демографічні, соціально-психологічні, психофізіологічні та інші чинники, суб'єктивні й об'єктивні, соціальні й особистісні, природні, чинники діяльності, технологічні, внутрішні (що лежать усередині системи «індивід-середовище-професія») і зовнішні (що лежать за межами цієї системи), основні (домінуючі) і другорядні; специфічні; чинники колективу; чинники розвитку та інші. Всі вони по-різному впливають на успішність адаптації і на її

результат у залежності від ступеня інтенсивності та тривалості впливу, взаємозв'язані між собою, діють як єдине ціле, як система взаємообумовлених обставин, у якій існує субординація й координація чинників.

Отже, під чинником адаптації розуміється комплекс умов, що визначають вид, характер (швидкість і етап) та результати адаптації враховуючи неможливість виділення універсального фактора або переліку факторів. Процес соціально-психологічної адаптації пов'язаний з адаптивною ситуацією, що виникає у зв'язку зі змінами в соціальному середовищі, або переходом із одного соціального середовища в інше, нове для даної особистості, коли звичні шаблони поведінки, стереотипи сприйняття, установки і орієнтації особистості стають малоефективними.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко І. І. Соціально-психологічна адаптація підлітка до нових умов навчання: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07. Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2001. 19 с.
2. Прищепа О. А Проблема адаптації-дезадаптації школяра як напрям діяльності психолога освітнього закладу // Професійна підготовка практичного психолога: теорія і практика. 2011. Вип. 1. С. 98–104.

Відомості про авторів

1. **П.І.П.** – Сокур Тетяна Миколаївна
2. **Навчальний заклад** – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
3. **Факультет** соціальної та психологічної освіти, магістратура II курс
4. **Телефон** – 096-625-85-95
5. **Електронна адреса:** mishch.marina@gmail.com
6. **Відомості про наукового керівника:** Міщенко Марина Сергіївна, кандидат психологічних наук, доцент
7. **Потрібен сертифікат:** так/ ні
8. **Інформацію дізналася від наукового керівника**